

U.2006.1531H
TfK2006.345/1

En virksomhed og dennes direktør frifundet for straf for overtrædelse af påbud om at foretage oprensning af forurenede jord, da påbuddet var ugyldigt.

Miljøret 1.3 - Strafferet 29.9.

I december 1998 meddelte miljømyndighederne, M, virksomheden T2, der drev savværk og trælasthandel, påbud om oprensning, i anledning af at der var konstateret forurening af T2's jord. Påbuddet blev meddelt i medfør af § 41, stk. 1, i miljøbeskyttelsesloven, og af påbuddet fremgik desuden, at der tillige var hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 69, stk. 1, til at forlange foranstaltninger til nedbringelse af forureningen gennemført. T2 påklagede ikke påbuddet, men søgte at træffe foranstaltninger til opfyldelse heraf, men da den i marts 2001 meddelte M, at den ikke havde likviditet til at afholde udgifterne til oprensningen, indgav M politianmeldelse. Der blev derpå rejst tiltale mod T2 og dens direktør, T1, for at have undladt at efterkomme M's påbud. Byretten idømte T2 en bøde på 50.000 kr. og T1 en bøde på 25.000 kr. Landsretten frifandt T1 og T2. Højesteret stadfæstede landsrettens dom. Højesteret udtalte herved, at miljøbeskyttelseslovens § 41, stk. 1, måtte forstås således, at den tog sigte på foranstaltninger til nedbringelse af den fremtidige forurening fra en virksomhed og ikke indeholdt hjemmel for et påbud om at foretage oprensning eller andre foranstaltninger i anledning af en jordforurening, der allerede havde fundet sted. M's påbud var derfor ugyldigt, og der kunne i relation til spørgsmålet om straf for overtrædelse af påbuddet ikke lægges vægt på, at et påbud i stedet kunne have været meddelt i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 69, stk. 1.[1]

H.D. 23. februar 2006 i sag 187/2005 (1. afd.)

Rigsadvokaten

mod

T1 og T2 (adv. Steen Klein, Kbh. e.o.).

Københavns Byrets dom 26. maj 2003.

Politidirektøren i København har ved anklageskrift af 8. oktober 2002 rejst tiltale mod T1 [og] T2 for

overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, nr. 2, til dels jf. stk. 4, jf. § 41, stk. 1,

ved, for så vidt angår T1, som hovedanpartshaver, direktør og daglig leder i virksomheden T2, at have undladt at efterkomme Københavns Kommunes Miljøkontrols påbud af 17. december 1998 til virksomheden T2 om, at den konstaterede forurening på ejendommen - - - med træimpregneringsvæsker i såvel jord som grundvand skulle nedbringes i et sådant omfang, at følgerne af forureningen effektivt afværger, og den hidtidige tilstand søges genoprettet, således at oprensningen skal påbegyndes, senest 4 uger efter at Miljøkontrollen har godkendt oprensningsprojektplanen, hvilket skete den 6. februar 2001, idet den påbudte oprensning ikke fandt sted.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om bødestraf.

Anklagemyndigheden har endvidere nedlagt påstand om, at det i medfør af retsplejelovens § 997, stk. 3, under tvang af fortløbende bøder pålægges de tiltalte at

1532

efterkomme påbuddet inden udløbet af en af retten fastsat frist.

De tiltalte har nedlagt påstand om frifindelse.

Der er under sagen afgivet forklaring af T1 samt vidnerne A, B, C og D. Forklaringerne er gengivet i retsbogen.

Retten bemærkninger:

Efter T's forklaring lægger retten til grund, at tiltalte først var ansat i virksomheden T2, derefter fra 1974 tillige anpartshaver i selskabet T2, der havde overtaget virksomheden, og siden 1982 har været hovedanpartshaver i virksomheden.

Det kan efter bevisførelsen lægges til grund, at E i Kolding har været leverandør af imprægneringsvæsker til virksomheden siden 1970, og at de anvendte imprægneringsvæsker indtil 1973 indeholdt pentachlorphenol, og derefter organiske tin-forbindelser (tributyltinnoxid og tributyltinnaphenat).

Processen med imprægnering af træemner fandt sted i en lukket tank, hvorefter træemnerne blev lagt på en brovægt, hvor overskydende væske dryppede ned. Det fremgår af T1's forklaring, at det var hans opfattelse, at den overskydende væske fra brovægten måtte antages at løbe ned i en grav, der skulle optage spildvæsker, og derfra videre hen til et opsamlingskar.

Det fremgår af sagen, at det først var ved virksomhedens ansøgning om miljøgodkendelse i 1995 og det i forbindelse hermed fremsatte krav om epoxybehandling af opsamlingskarret, at brovægten blev løftet op, og det blev konstateret, at der ikke var forbindelse til karret.

Efter vidnerne A's og D's forklaringer samt den foretagne forureningsundersøgelse af 12. januar 1998 fra Jord-Miljø A/S kan det lægges til grund, at der blev konstateret en alvorlig forurening med organiske tin-forbindelser og pentachlorphenol i både jord og vandprøver samt en væsentlig petroleumsforurening. Ved den supplerende rapport af 28. februar 2000 fra Jord-Miljø A/S er det yderligere fastslået, at indholdet i det primære grundvand af kulbrinter og pentachlorphenol overskrider de af Miljøkontrollen opstillede kvalitetskriterier henholdsvis 7 og 2 gange, samt at indholdet af tributyltin (tin-forbindelser) overskrider kvalitetskriteriet med 50 %.

Efter vidnet C's forklaring kan det lægges til grund, at foreureningen er så alvorlig, at det primære grundvand ikke kan bruges som drikkevand. Gentofte Vandforsyning anvender området som reserveområde.

Det kan videre lægges til grund, at det af Miljøkontrollen den 17. december 1998 fremsatte påbud om oprensning af forurening ikke blev påklaget, og at påbuddet ikke blev efterkommet inden den i Miljøkontrollens indskærpelse af påbuddet af 6. marts 2001 fastsatte frist for opstart af gravearbejdet, ligesom det kan lægges til grund, at påbuddet fortsat ikke er efterkommet.

Da det er virksomhedens løbende drift, der har forårsaget forureningen, er der som følge heraf hjemmel til det udstedte påbud i miljøbeskyttelseslovens § 41. Drift af en træimpregneringsvirksomhed er en erhvervs-mæssig aktivitet, som indebærer en sådan forureningsrisiko, at der til beskyttelse af almenheden mod miljøskeade som den foreliggende skal udvises særlig omhu ved driften af imprægneringsanlægget.

På denne baggrund finder retten, at T1 som direktør og daglig leder burde have undersøgt nærmere, hvad der skete med den overskydende imprægneringsvæske under brovægten, og T1 findes ved denne undladelse at have handlet uforsvarligt.

Det findes bevist, at den konstaterede forurening er en væsentlig forurening, og det forhold, at virksomheden ophørte med at bruge imprægneringsvæske med pentachlorphenol i 1973, før T1 blev anpartshaver, er uden betydning, idet forureningen med kulbrinter og tin-forbindelser i sig selv er en væsentlig forurening.

Da både T1 og det tiltalte selskab ikke har efterkommet det af Miljøkontrollen udstedte påbud, findes de tiltalte herefter skyldige i overensstemmelse med tiltalen.

Straffen fastsættes for det tiltalte selskab efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 4, jf. § 41, stk. 1, til en bøde på 50.000 kr.

For T1 fastsættes straffen efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, nr. 2, jf. § 41, stk. 1, til en bøde på 25.000 kr. Forvandlingsstraffen er fængsel i 14 dage.

De tiltalte skal inden den 1. august 2003 opfylde det af Miljøkontrollen givne påbud om at nedbringe forureningen og søge den hidtidige tilstand genoprettet. For hver påbegyndt uge fristen overskrides, skal begge de tiltalte betale en bøde på 500 kr., jf. retsplejelovens § 997, stk. 3.

De tiltalte skal in solidum betale sagens omkostninger.

Østre Landsrets dom 5. maj 2004 (19. afd.)

(Ina Steincke, Ulla Langholz, Søren Holm Seerup (kst.)).

Københavns Byrets 39. afdelings dom af 26. maj 2003 - - - er anket af T1 og T2 med påstand om frifindelse.

Anklagemyndigheden har påstået skærpelse.

Der er i landsretten afgivet supplerende forklaring af T1 og vidnerne D og C, der alle har forklaret i det væsentlige som i byretten.

De i byretten af vidnerne A og B afgivne forklaringer er dokumenteret i medfør af retsplejelovens § 965 c, stk. 4.

1533

Landsretten udtaler:

Det er ubestridt, at ejendommen er forurenet som følge af anvendelsen af træimprægneringsvæsker.

Miljømyndighederne meddelte den 17. december 1998 T2 påbud om oprensning i anledning af den konstaterede forurening af virksomhedens jord. I påbuddet var angivet, at dette meddeltes i medfør af § 41, stk. 1, i miljøbeskyttelsesloven. Det var endvidere anført, at

»de . . . nævnte foranstaltninger til nedbringelse af forureningen kan . . . tillige forlanges gennemført med hjemmel i Miljøbeskyttelseslovens § 69, stk. 1.

Da afgørelser efter § 69 ikke kan påklages til anden administrativ myndighed, jfr. § 69, stk. 3, har Miljøkontrollen fundet det mest korrekt at træffe afgørelse med § 41, stk. 1, som primær hjemmel.

Tiltalte påklagede ikke påbuddet, men søgte i stedet at træffe foranstaltninger til opfyldelse af påbuddet. Den 9. marts 2001 meddelte tiltalte imidlertid, at han ikke havde likviditet til at afholde udgifterne til oprensningen. Miljøkontrollen indgav herefter politianmeldelse.

Som anført af Miljøkontrollen er påbuddet meddelt med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 41, stk. 1. Efter bestemmelsens ordlyd vedrører den alene fremadrettet virksomhed og ikke tidligere sket forurening.

Hverken i forarbejderne til 1973-loven eller lovændringerne i 1991 er anført, at § 41 også finder anvendelse på tidligere forurening. I forbindelse med gennemførelsen af jordforureningsloven (FT 1998/99 tillæg A, side 4369) hvorved miljøbeskyttelseslovens § 83 a blev indført, er blandt andet anført:

» . . . Det skal imidlertid bemærkes, at der hidtil har været en vis tvivl vedrørende den nærmere rækkevidde af §§ 41 og 42 i forhold til jordforureninger. Dette lovforslag har ikke til formål at afklare denne tvivl.«

Herefter må landsretten anse det for så tvivlsomt, om der i § 41, stk. 1, er hjemmel til det meddelte påbud om oprensning af tidligere forurening, at der ikke findes grundlag for at pålægge de tiltalte straf. Det bemærkes, at flertallets bemærkninger i Højesterets dom, gengivet i UfR 2001 s. 1709/2, der vedrørte spørgsmålet om erstatning, ikke ændrer herved.

De tiltalte vil derfor være at frifinde.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for begge retter.

Højesterets dom.

I tidligere instans er afsagt dom af Københavns Byrets 39. afdeling den 26. maj 2003 og af Østre Landsrets 19. afdeling den 5. maj 2004.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Torben Melchior, Peter Blok, Per Walsøe, Thomas Rørdam og Jon Stokholm.

Påstande

Dommen er anket af anklagemyndigheden med påstand om stadfæstelse af Københavns Byrets dom med de ændringer, at straffen skærpes, og at dommens bestemmelse om tvangsbøder udgår.

T1 og T2 har påstået stadfæstelse af Østre Landsrets dom, subsidiært strafbortfald.

Højesterets begrundelse og resultat

Højesteret finder, at miljøbeskyttelseslovens § 41, stk. 1, efter ordlyden, placeringen i loven og forarbejderne, herunder forarbejderne til den tidligere lovs § 44, stk. 1 (Folketingstidende 1990/91 (2. samling), Till. A, sp. 1555-1558, henholdsvis Folketingstidende 1972/73, Till. A, sp. 3989-3991), må forstås således, at bestemmelsen tager sigte på foranstaltninger til nedbringelse af den fremtidige forurening fra virksomheden og ikke indeholder hjemmel for et påbud om at foretage oprensning eller andre foranstaltninger i anledning af en allerede stedfunden jordforurening.

Københavns Kommunes Miljøkontrols påbud af 17. december 1998 til T2 blev meddelt i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 41, stk. 1. Da påbuddet efter det anførte ikke havde hjemmel i denne bestemmelse, er det ugyldigt, og der kan i relation til spørgsmålet om straf for overtrædelse af påbuddet ikke lægges vægt på, at det - under forudsætning af at der påhvilede selskabet erstatningsansvar - i stedet kunne have været meddelt i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 69, stk. 1, nr. 2.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens dom.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.

1. U 1991.674 H med kommentarer af Poul Sørensen i U 1992B.34, U 1998.549 H, U 1999.1600 H, U 2000.276 H, U 2001.1709/2 H, U 2001.2045 H, U 2002.780 H, Søren Teglggaard: Miljøansvar - Erstatning og Forsikring (1997), s. 1ff og 14-29, Peter Pagh: Miljøansvar - En ret for hvem? (1998), s. 362ff, Birgitte Refn Wenzel og Vivi Bruhn Knudsen: Forurenet jord (2001), s. 78f, Ellen Margrethe Basse: Miljøretten, Bind III (2001), s. 185ff, Peter Pagh i U 2001B.479 og Torben Byskov Petersen i U 2002B.104.